

INVÁZNE ORGANIZMY (IV. ČASŤ)

Vijačka krušpánová *Cydalima perspectalis*

Vijačka krušpánová – motýľ. Foto: J. Kulfan

Vijačka krušpánová – húsenica. Foto: J. Kulfan

Vijačka krušpánová *Cydalima perspectalis* (Walker, 1859) sa prirodzene vyskytuje vo východnej Ázii v rozličných klimatických pásmach. Zistená bola v Japonsku, Kórei, Číne, východnom Rusku a Indii.

V Európe bola prvýkrát zistená v roku 2006 a potom v roku 2007 v Nemecku. Predpokladá sa, že motýľ bol zavlečený do Nemecka už v r. 2005, alebo aj skôr. V r. 2007 boli zaznamenané motýle na niekoľkých miestach v Holandsku. V nasledujúcich rokoch sa druh v Európe rýchlo šírila. V súčasnosti sa vyskytuje od Veľkej Británie a Francúzska na západe až po východ Balkánskeho polostrova; zistený bol aj v Bulharsku, Turecku a v južnom Rusku (kaukazský región).

Na Slovensku bola prvýkrát zistená v r. 2012 v Bratislave. Zaznamenané boli imága, húsenice a aj prvé škody na krušpánoch. V súčasnosti sa vyskytuje na mnohých miestach Slovenska a spôsobuje vážne škody.

Vijačka krušpánová je motýľ patriaci do čeľade trávovcovité (Crambidae). Je to menší až stredne veľký motýľ s rozpätím krídel okolo 4 cm. Krídla sú biele s hodvábnym leskom a širokým hnedým lemom na prednom a vonkajšom okraji predných a vonkajšom okraji zadných krídel. Pri prednom okraji predného krídla je v hnedom leme biela polmesiačikovitá škvrna. Niektoré motýle môžu byť celé hnedé.

Dorastená húsenica je približne 3,5 cm dlhá, lesklá, zelená s pestrú kresbou a čiernou hlavou. Na chrbte má zelený pásik lemovaný žltozelenými líniami, pod ním je rad čiernych škvŕn a dva viac-menej súvislé čierne pásiky. Kukla je zelená, s hnedými pozdĺžnymi kresbami na chrbtovej strane.

Vijačka krušpánová zimuje v štádiu húsenice. Mladé húsenice si koncom vegetačného obdobia vytvárajú pavučinové zámotky, najčastejšie medzi spradenými listami. V zámotkoch prezimujú. Na jar húsenice pokračujú v poškodzovaní hostiteľskej rastliny a zakukľujú sa medzi listami. O niekoľko dní (podľa teploty za 2–3 týždne) sa z nich vyliahnu motýle, ktoré dobre lietajú a boli zaznamenané aj vo voľnej prírode, kde nerastie krušpán. Sú aktívne v noci, cez deň odpočívajú vo vegetácii. Samičky v krátkej dobe kladú skupiny vajíčok po 5–30 na listy krušpánov. Po 7–10 dňoch sa z nich vyliahnu húsenice a vývin sa opakuje. V strednej Európe má vijačka krušpánová dve, v teplých rokoch a regiónoch až tri generácie do roka.

Motýle možno zaznamenať od konca mája až do októbra. Húsenice sa môžu vyskytovať na krušpá-

noch počas celého roka. Na hostiteľských rastlinách môžu byť súčasne húsenice rozličných veľkostí. Požerky mladých húseníc sú viditeľné na lícnej alebo rubovej strane listov ako rôzne veľké škvrny (plôšky). Staršie húsenice konzumujú celé listy, niekedy zostávajú z nich len hlavné žilky alebo časti okrajov (kosákovité zvyšky listov). Dokonca ohlodávajú aj mladé konáriky. Prítomnosť škodcu prezradia tiež vlákna medzi konárikmi a trus, ktorý je na nich zachytený.

Najviac škôd je hlásených na krušpáne vŕdz zelenom (*Buxus sempervirens*), môže škodiť na rozličných kultivaroch tejto dreviny i na iných druhoch rodu krušpán (napr. *Buxus microphylla*, *B. sinica*). Vijačka krušpánová napáda v našich podmienkach jednotlivo rastúce kríky, skupiny kríkov a živé ploty rôznych veľkostí. Mnohé živé ploty sú pestované desiatky rokov a škodca ich dokáže zničiť v krátkej dobe.

Motýľ sa môže rozširovať do nových regiónov spontánne, vzhľadom na dobré letové schopnosti. Mimoriadne nebezpečné je jeho šírenie prenosom na veľké vzdialenosti napríklad dopravou pri transporte sadeníc hostiteľskej dreviny.

Napadnuté kríky je možné ošetrovať v čase výskytu aktívnych húseníc insekticídmi prípravkami povolenými pre použitie proti voľne žijúcim húseniciam motýľov (napríklad Dimilin 48 SC, Vaztak Active, Vaztak 10 EC, Karate Zeon 5CS, Trebon 30EC). Postrek treba 2 až 3-krát opakovať v 2–3 týždňových intervaloch. Opatrenie obvyčajne účinkuje dobre.

Viac informácií na <http://www.skodcoviadrevin.sk/cydalima-perspectalis>

Tento článok bol podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja cez projekt č. APVV-0707-12

(Výskum vplyvu disturbančných faktorov na dlhodobý vývoj zdravotného stavu lesov Slovenska) a projekt č. APVV-14-0567 (Informačný a varovný systém pre invázne organizmy v lesnom a urbánnom prostredí). Práca vznikla aj vďaka podpore projektu „VIPLES“, financovaného z prostriedkov štátneho rozpočtu cez kontrakt medzi MPRV SR a NLC z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301) a spolufinancovaného podnikom LESY SR, š. p.

Milan Zúbrik¹, Jozef Vakula¹,
Peter Zach², Ján Kulfan²,
Andrej Kunca¹, Michal Parák²
Lesnícka ochranná služba
Banská Štiavnica
Ústav ekológie lesa SAV Zvolen

Detailný pohľad – krík krušpánu poškodený vijačkou krušpánovou. Foto: M. Zúbrik

Krík krušpánu poškodený vijačkou krušpánovou. Foto: M. Parák

LES & LETOKRUHY

MÁJ 2016

ČASOPIS O LESNOM HOSPODÁRSTVE A SPRACOVANÍ DREVA

ROČNÍK 72

I II III IV V VI VII VIII IX X XI XII

LES & LETOKRUHY MÁJ 2016

TÉMA

Výsledky monitoringu lesov 4
Vladimír Šebeň

CERTIFIKÁCIA

Slovenský systém certifikácie lesov PEFC
po jeho druhej revízii 8
František Štulajter

ŠTÁTNE LESY

Pro Silva a LESY SR, š. p. 10
Rudolf Bruchánik

NEŠTÁTNE LESY

Vy sa pýtate, my odpovedáme 12

Prioritou sú domáci spracovatelia dreva 14
*Rozhovor s Marcelom Kollárikom,
konateľom Mestských lesov Dobšiná, s.r.o.*

LESNÍCKE ŠKOLSTVO

56. konferencia ŠVOČ na Lesníckej fakulte
TU vo Zvolene 16
Martin Lieskovský

Drevorubač junior 17

AKTUÁLNE

Štátna lesnícka politika – jej úlohy, problémy
a návrhy riešenia (3. časť) 18
Jozef Konôpka

Paradoxy ochrany lesa 19
Tomáš Hrtko

Vláda podceňuje strategický význam lesov 20
*Rozhovor s Ing. Jurajom Vankom z Únie
regionálnych vlastníkov neštátnych lesov Slovenska*

Na horúcu tému – zalesňovanie 21

LES & Letokruhy
Časopis o lesnom hospodárstve
a spracovaní dreva
Mesačník

Vydavateľ:
LESMEDIUM SK s.r.o., www.lesmedium.sk

Sídlo vydavateľa:
Centrum 29/ 34, 017 01 Považská Bystrica
Konateľ: Ing. Jan Václavík
IČO: 36690911
ISSN: 1337-9712, EV: 3432/09

Adresa redakcie:
LES & Letokruhy
P. O. Box 92
974 04 Banská Bystrica

Séfredaktor:
Peter Gogola
mobil: +421 918 444 444
gogola@lesmedium.sk

Redaktor:
Mgr. Ján Fillo
mobil: +421 903 244 716
lesmedium@nexta.sk

Grafická úprava, DTP:
Lesnícká práce, s.r.o.

Externí spolupracovníci:
Ing. Viliam Stockmann, CSc.,
Ing. Mária Rošková,
Jiří Junek

Jazykové korektúry:
Mgr. Katarína Kovačechová

Predplatné:
Miroslav Kucian Perex K+K
perex.k@stonline.sk
+421 903 459 764, 02/4342 7792
Celoročné predplatné: 13,80 €

Tlač:
Tiskárna TRIANGL, s.r.o., Praha 9

Cenník inzercie, pokyny pre autorov a informácie
o podmienkach predplatenia si časopisu nájdete
na webovej stránke www.lesmedium.sk

Pokiaľ nie je uvedené inak, všetky použité fotogra-
fie sú z archívu redakcie. Redakcia si vyhradzuje právo
upravovať a v prípade potreby krátiť jednotlivé prí-
spevky. Prevzatie článku alebo jeho časti je možné len
so súhlasom redakcie a pri zachovaní autorských práv.
Názory publikované v časopise nemusia byť totožné so
stanoviskom redakcie a vydavateľa.

Foto na titulnej stránke:
Peter Gogola

4

17

Časopis LES & Letokruhy je vytlačený
na 100% PEFC certifikovanom papieri.

VEDA A VÝSKUM

Kto vlastní lesy v Európe? (5. časť) 22

Zuzana Sarvašová**LOS INFORMUJE**

Invázne organizmy IV. 23

Kalendár ochrany lesa – Máj 24

SPRAVODAJSTVO 26**OSOBNOSTI**Prof. Vladimír Simanov – „Spomienky
starého zbrojnoša“ 28**HISTÓRIA**Vývoj lesného hospodárstva na Slovensku
v prvej ČSR (10. časť) 30Viliam Stockmann

Lesnícky kalendár 32

Mária Rošková

Kalendár podujatí 33

Veľká predplatiteľská súťaž – výhercovia 33

Komerčné prezentácie 34

Čitateľská súťaž 38

Apríl, mesiac lesov, je každoročne príležitosťou k vzletným príhovorom, ktoré veľbia lesy, prírodu, občas si dokonca niekto spomenie a ocení aj prácu lesníkov. Nie inak tomu bolo aj tohto roku. Niekedy mám však pocit, že sa už nedá vymyslieť, ako inak vyjadriť úctu a pokoru k lesom, akoby sa všetky pekné slová už minuli... Z omylu ma vyviedla speváčka Zuzana Smatanová. V piesni, ktorú naspievala pre film Krajina bez tieňa, znejú slová, ku ktorým už netreba dodať asi nič.

*Horou sa stopy stratia,
ľudský pach vdýchne kôra stromov
Horou všetko onemie,
divoké srdce len tam cíti domov*

*Horou tep môjho srdca túži večne znieť
Horou nesie sa blas ozvenou
Horou, ňou vedia ľudské ústa onemieť
Horou, borou, borou...*

*Tam mám korene, tam sa zastavím, tam chcem spočiniť
tam sa uzdravím, tam moja brdost' môže v tichu zabynúť
tam je prímérie, tam sa odovzdám, tam sa nestratím
tam moja duša na konci všetkého v pokoji odletí*

*Prajem Vám príjemné čítanie.
LESu zdar!*

Peter Gregor

